

Werkgroep Cultureel Erfgoed

Betreft : Reactie Werkgroep Cultureel Erfgoed op Concept-visie 2030
Datum : 14 februari 2019

"Cultureel erfgoed in de gemeente Ouder-Amstel is van groot belang voor de sociale identiteit, de leefbaarheid en de economie van de gemeenschap. Zonder langetermijnvisie wordt erfgoed vrijwel altijd het slachtoffer van korte termijn denken. (..)", aldus de nota 'Erfgoed Ouder-Amstel, nu en in de toekomst'.

De doelstelling van de werkgroep borduurt hierop voort: het cultureel erfgoed in de gemeente Ouder-Amstel beschermen en – waar mogelijk – versterken. Vanuit die missie reageert de werkgroep op de Concept-visie 2030, waarbij de werkgroep zich niet beperkt tot het culturele erfgoed uit voorbije perioden, maar ook in den brede – integraal – kijkt naar de 'omgeving' van het huidige culturele erfgoed en naar hetgeen in de toekomst erfgoed kan worden.

De werkgroep spreekt waardering uit voor het verzette werk, dat heeft geleid tot het voorliggende concept. Het verdient wél aanbeveling de tekst nog eens door een Neerlandicus te laten lezen, corrigeren en redigeren. Teveel zinnen zijn krom en het taalgebruik is slordig en (te) ambtelijk.

De opmerkingen van de werkgroep zijn van algemene en inhoudelijke aard. Daarbij wordt de indeling van de concept-visie gevolgd. Nogmaals: onze reactie beperkt zich niet tot het culturele erfgoed, bestaand en toekomstig erfgoed zijn integraal onderdeel van de samenleving en dat leidt tot een reactie die breder is.

Prealabel is de vraag: wat is de betekenis en wat is de functie van de Visie 2030? Is deze visie leidend bij alle gemeentelijke plannen in de komende (tien?) jaren? Waaruit blijkt dat dan? Hoe verhoudt deze visie zich tot de Omgevingsvisie waartoe de gemeente wordt verplicht op grond van de Omgevingswet?

Heeft de visie een breed politiek draagvlak? Heeft de visie een breed draagvlak bij inwoners en ondernemers?

Wie bewaakt de visie voor wat betreft uitvoering en voortgang? Wie toetst of toekomstige besluiten sporen met de visie? Is er een jaarlijkse 'Gehaktdag', een jaarlijks moment waarop het College rekening en verantwoording aflegt over uitvoering en voortgang?

Pag. 3, Introductie

Het taalgebruik is onnodig ingewikkeld, zie de 3^e alinea. De begrippen (kernwaarden) verbindend, uniek en divers worden niet toegelicht.

Het is beter om hier de centrale ambitie meteen te vermelden: onze centrale ambitie is om onze eigenheid, ons unieke en diverse karakter als gemeente te behouden en te versterken omdat daarin onze kracht zit.

Pag. 4

Wél wordt Amsterdam-Duivendrecht (waar ligt dat? Leg uit) apart vermeld wanneer het om inwoneraantallen gaat, maar de historische buurtschap Waver niet.

Wat wordt bedoeld met een "relatief grote particuliere huursector" in Duivendrecht, waarom ontbreken gegevens over de sociale huursector in Duivendrecht en Ouderkerk a/d Amstel? Is het grotere aantal eenpersoonshuishoudens in Duivendrecht wellicht het gevolg van de aanwezigheid van meer flatwoningen in die kern?

Pag. 4, voetnoot 3: de URL van OIS is onjuist vermeld!

Pag. 6, de Nieuwe Kern als "nieuw grootstedelijk gebied" doet het ergste vrezen voor de bij de bevolking levende ideeën over Ouder-Amstel als een groene en kleinschalige gemeente.

Pag. 6, verklaar wat ABP betekent en waar dit gebied ligt. Idem voor Entrada.

Pag. 8, Onze inwoners

Er ontbreekt een analyse van de leeftijdsopbouw in Ouder-Amstel. Dit demografische gegeven heeft mogelijke gevolgen voor het aanbod aan voorzieningen op het gebied van primair en voortgezet onderwijs, cultuur, zorg, wonen, etc. en is ook belangrijk voor ruimte en tijd voor vrijwilligerswerk.

Werkgroep Cultureel Erfgoed

Pag. 8/9

De gemeente wil de "verbinding" tussen inwoners, de tevredenheid met de woonomgeving en de sociale cohesie bevorderen. Daarbij hoort o.i. een krachtiger optreden van de gemeente bij het in stand houden van ontmoetingsplaatsen dan het nogal passief klinkende "stimuleren en faciliteren van initiatieven".

Pag. 9/10, Uitbreiding

Opmerkelijk is dat in de 'Visie 2020 Ouder-Amstel betrokken, levendig en krachtig' de term "grootstedelijk gebied" of "stedelijk gebied" geen enkele keer voorkwam. In de huidige concept-visie treffen we deze termen tienmaal aan. Dat geeft te denken. Zo kent onze gemeente naast landelijk gebied en twee woongebieden nu ook (groot)stedelijk gebied. Sterker nog: in de passage over Amstel Business Park Zuid (aha, hier is het ABP) wordt zonder blikken of blozen gesproken over een duurzame en economisch vitale stad, een "werkstad".

De concept-visie stelt dat in 2030 het grootste aantal inwoners van de gemeente in de nieuwe gebieden (ABP Zuid en De Nieuwe Kern) woont. Terecht wordt gesteld dat het verschillende karakter van de leefgebieden binnen de gemeente maakt dat integraal naar de ontwikkeling van de gemeente gekeken moet worden. Dit vereist dan wel een daarop afgestemd ambtelijk apparaat en een daarop afgestemde werkwijze.

in dit verband is het opvallend is dat in de concept-visie nergens staat dat Ouder-Amstel een zelfstandige gemeente blijft.

Pag. 10/11, Democratie en participatie

Wanneer de gemeente het inderdaad belangrijk vindt dat gemeentelijke plannen participatief tot stand komen dan moet ook daadwerkelijk inhoud aan dit voornemen worden gegeven. De recente gebeurtenissen rond het Centrumplan Ouderkerk / 't Kampje zijn beduidend minder positief dan de aan participatie gewijde zinnen in de eerste alinea willen doen geloven.

Terwijl in de maatschappij de bedenkingen bij zelfinitiatief (=zelfredzaamheid) en zelfregulering alleen maar toenemen spreekt de visie nog uit dat de gemeente hiervoor meer mogelijkheden wil bieden. Volgens ons is hier terughoudendheid op zijn plaats is.

De gemeentelijke dienstverlening is meegegaan met de technologische ontwikkelingen en wordt dichter bij de inwoners georganiseerd. Gelukkig wordt onderkend dat er ook generaties zijn die andere behoeften hebben en mensen die meer hulp en ondersteuning nodig hebben. O.i. geldt dit echter niet alleen voor ouderen en mensen met een andere opleiding dan havo/vwo, ook mensen met een hogere scholing worden steeds vaker geconfronteerd met onbegrijpelijke formulieren of afgedwongen digitale communicatie met 'de' overheid. Iedereen kent wel een voorbeeld van de paarse krokodil. De gemeente moet naast digitale dienstverlening ook 'papierene' dienstverlening blijven bieden. Dienstverlening dicht bij de inwoners betekent naar onze mening ook een gemeentelijk serviceloket in Duivendrecht en t.z.t. de Nieuwe Kern. Het is niet voor iedereen mogelijk de reis naar het Gemeentehuis in Ouderkerk a/d Amstel te maken.

Sturen met minder regels mag niet leiden tot een gemakzuchtige, achteroverleunende overheid die bestuurt met het motto "zoek het lekker zelf maar uit", de rijdende rechter heeft het al druk genoeg. En waar regels worden gesteld dienen die ook te worden gehandhaafd!

Pag. 12/13, Regio en gemeente

Terecht wordt gesteld dat Ouder-Amstel niet los kan worden gezien van de regio. De vraag rijst of een niet democratisch gelegitimeerd orgaan als de Metropoolregio Amsterdam, waarin de belangen van de kleine(re) gemeenten niet altijd voor vol worden aangezien, wel zo'n belangrijke rol moet worden toegedacht. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat Ouder-Amstel enkele hete aardappels doorgeschoven heeft gekregen zoals het Flixbus-busstation in Duivendrecht of mogelijke evenementen rond de Ouderkerkerplas.

Werkgroep Cultureel Erfgoed

In dat licht klinkt het wel erg zelfverzekerd wanneer wordt geschreven dat de gemeente proactief en "aan de voorkant" regie wil voeren op de regionale samenwerking om daarmee de belangen van de gemeente Ouder-Amstel goed te kunnen behartigen en daarvoor de vorm van samenwerking kiest die het meest optimaal is voor het bereiken van de doelstellingen die zij voor ogen heeft. Maar welke doelstellingen zijn dat dan? Waar wil de gemeente heen? Een duidelijk antwoord komt niet uit deze passage naar voren.

Pag. 13/14, Milieu en duurzaamheid

De huidige inwoners van Ouder-Amstel ondervinden hinder, overlast en gezondheidsproblemen van het vliegverkeer en het wegverkeer (A2, A9 in Ouderkerk a/d Amstel, A1, A2 en A10 in Duivendrecht). De toekomstige inwoners in de Nieuwe Kern zullen daar ook onder lijden. Het gaat niet aan om dan in de visie fatalistisch te volstaan met "Hier ontkomen we niet aan in deze regio maar er moet sprake zijn van een goede balans." Inwoners mogen van de gemeente juist hier een proactieve opstelling verwachten. Thema's agenderen om maatregelen te stimuleren doet meer aan newspeak denken dan aan opkomen voor de belangen van de inwoners.

Pag. 14/15, Sport en cultuur

Volgens de visie moet het historisch erfgoed worden gekoesterd. Wij onderschrijven deze stelling van harte.

Maar dan moet dat koesteren wel werken aan behoud en herbesteding inhouden, anders is zo'n passage slechts voor de bühne.

De beleidsnota van de gemeente Ouder-Amstel "Erfgoed van Ouder-Amstel"- Nu en in de toekomst – is 2 jaar geleden vastgesteld.

In deze nota staat verwoord dat het cultureel erfgoed van groot belang is voor de gemeente. In onze ogen is het duidelijk dat erfgoed zorgt voor verbinding tussen verleden en heden en identiteit geeft. Erfgoed is niet alleen voor toeristen en de economie van belang, erfgoed bepaalt mede de kwaliteit van de leef- en werkomgeving.

Aan de ene kant heeft Ouder-Amstel een bloeiend landelijk karakter, maar aan de andere kant verankerd in de stedenbouwkundige structuur van Amsterdam. In Ouderkerk en in Duivendrecht treffen wij historische waarden. Daarop zou in de toekomst verder moeten gebouwd. Nadat de eerder genoemde nota is vastgesteld zijn er naast de vele al aanwezige rijksmonumenten ook een 30 tal gemeentelijke monumenten aangewezen.

Bij de in deze passage genoemde voorbeelden ontbreekt een van de belangrijkste: Ouderkerk is een beschermd dorpsgezicht! Dáár komen de bezoekers voor. Centraal in dat beschermd dorpsgezicht ligt 't Kampje. Kenmerk van die plek is de open ruimte, in alle opzichten bepalend voor het dorpsgezicht én het uitzicht op religieus erfgoed: Beth Haim, Amstelkerk, pastorie, Urbanuskerk. Een dergelijke plek verdraagt geen andere inrichting!

Ouder-Amstel heeft daarnaast nog meer te bieden: in Duivendrecht bijvoorbeeld de boerderijen bij de R.K. Urbanuskerk, de kenmerkende lintbebouwing langs de Rijksstraatweg en de naoorlogse architectuur waarin de opeenvolgende stromingen in het stedenbouwkundig denken te herkennen zijn.

Meer in het algemeen: om het historische karakter van Ouder-Amstel te bewaren en te versterken zal de visie 2030 daarbij moeten aansluiten.

Erfgoedbeleid zal een geïntegreerd onderdeel moeten worden van de plannen van de visie 2030. Bij het opnieuw inrichten en ontwikkelen van oude dorpskernen moeten niet alleen economie en toerisme redenen voor vernieuwing zijn. De (infra)structuur van de oude dorpskern moet juist het uitgangspunt zijn voor de toekomstige ontwikkelingen van Ouderkerk. Ouderkerk is lang geleden niet gebouwd om grote vrachtwagens door de Dorpsstaat te laten rijden, waardoor iedere keer weer de huizen op hun grondvesten staan te trillen.

Werkgroep Cultureel Erfgoed

Pag. 15, Toerisme

Toerisme, zo stelt de visie, biedt een uitgelezen kans om het unieke karakter van Ouder-Amstel aan de bezoekers te tonen. Jammer is dat in dit kader het culturele erfgoed er bekaaid vanaf komt. Juist het historische dorp Ouderkerk a/d Amstel met een beschermd dorpsgezicht zou het vertrekpunt moeten zijn voor de ambities op het gebied van toerisme. Erfgoed gecombineerd met een fraaie, gevarieerde en goed onderhouden groenvoorziening draagt zeker ook bij aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Pag. 16, Economie en innovatie

Het hele centrum van Ouderkerk – het kan niet vaak genoeg gezegd worden – valt binnen de grenzen van het beschermde dorpsgezicht. Bij de realisatie van het Centrumplan moet dát het vertrekpunt zijn voor nieuwe ontwikkelingen. In de huidige tekst van de visie komt de term 'beschermd dorpsgezicht' niet eens voor. Alle ontwikkelingen moeten dus plaatsvinden met respect voor de woonomgeving en in harmonie met het omringende culturele erfgoed. Voor de goede orde: een rijks-beschermd dorpsgezicht is een landelijke erkenning van de bijzondere cultuurhistorische waarde van een gebied. Doel van deze status is om de karakteristieke, ruimtelijke kwaliteit van een plek te beschermen. Nogmaals: respect is hier van node. Alleen zó kan het centrum van Ouderkerk het visitekaartje voor de lokale economie vormen en een ontmoetingsplek voor inwoners en een trekpleister voor bezoekers.

Dit visitekaartje wordt echter niet gediend met pop-up stores, winkels die eerder worden geassocieerd met faillissementsverkoop of met snelle types dan wel hipsters die 'gadgets' of andere onnodige producten slijten.

Ook het op zich nobele streven om de diversiteit in aanbod door de plaatselijke detailhandel te stimuleren kent in de praktijk zijn grenzen: drie kappers op het Dorpsplein in Duivendrecht en vijf horecavestigingen: een sandwichshop, een roti-zaak, een filiaal van een pizzaketen, een Italiaans afhaalrestaurant en een snackbar/petit restaurant vormen geen voorbeeld van een geslaagd diversiteitsbeleid.

Het verbaast ons overigens dat de aanwezigheid van voldoende horecagelegenheden onderdeel vormt van deze visie, er zijn belangrijker zaken in onze gemeente.

Pag. 17, Landelijkheid en ruimtelijke ontwikkeling

Met het oog op het dorps- en landelijke karakter van de gemeente met zijn rijke historie en cultureel erfgoed moeten hoge eisen worden gesteld aan de architectuur van nieuwbouw bij de komende uitbreidingen.

Er moet nu historisch bewust gehandeld worden om Ouderkerk als dorp kleinschalig in de kern te behouden. Daardoor zal het wonen, werken en winkelen in de dorpskern van Ouderkerk verbeteren en zal het voor toeristen aantrekkelijker worden om Ouderkerk te bezoeken. Problemen nu en in de toekomst kunnen voorkomen worden en zal de gemeente Ouder Amstel nog meer aantrekkelijk maken.

In de derde alinea, waar het gaat over "het groen", wordt naar onze mening te vaak de zinsnede "zoveel mogelijk" gebruikt. Dit doet twijfel ontstaan aan oprechtheid om het groen te respecteren. En eerlijk gezegd: de in Duivendrecht in de afgelopen jaren opgedane ervaringen rond het behoud van groen, bijv. op de Zonnehof, stemmen niet vrolijk. Ondanks de Bomenverordening is het beleid ondoorzichtig en willekeurig.

Inwoners worden gestimuleerd groen in hun woonomgeving aan te brengen. De trend is echter dat tuinen meer en meer worden verhard/versteend: tegels hoeven niet te worden gemaaid of gesnoeid. Met het oog op de klimaatverandering en toenemende overvloedige regenval doet de gemeente er beter aan actiever op te treden om wateroverlast tegen te gaan. 'Amsterdam Rainproof', een prima initiatie en ondanks de naam niet beperkt tot de stad Amsterdam, maar gericht op het gehele verzorgingsgebied van Waternet, kan hierbij worden ingeschakeld.

Wij willen meer aandacht voor het behoud van de groene ruimte rond Duivendrecht en Ouderkerk. Ook dit is cultureel erfgoed met historische en toekomstige waarde: de Amstelscheg en de Ronde

Werkgroep Cultureel Erfgoed

Hoep zijn onmisbaar waar het gaat om de handhaving van een scherp contrast tussen stad en platteland. Juist dit contrast zorgt voor de verbinding, want 'het dorp' kan niet zonder 'de stad' en omgekeerd, wij hebben elkaar nodig.

Het is meer dan spijtig dat de veiligheid van de inwoners in slechts drie, volledig vrijblijvende regels wordt 'afgedaan'. Dit is een gemeentebestuur dat ten dienst hoort te staan van de inwoners onwaardig.

Onder het lemma 'landbouw' wordt in vier regels aandacht besteed aan de agrarische sector. Voor de goede orde: de agrarische sector in Ouder-Amstel, een van oudsher bepalend aspect in de gemeente, is voornamelijk veeteelt. Er wordt voorbij gegaan aan de nog immer belangrijke economische functie, aan het cultuur-historische aspect en aan het feit dat de sector gezichtsbepalend is, zeker in Ouderkerk en het landelijk gebied. Ook is de sector medeverantwoordelijk voor de toeristische uitstraling.

Pag. 17, Totstandkoming visie en vervolg

Het is niet duidelijk op basis van welke criteria en door welke raadsleden inwoners zijn geselecteerd en voorgedragen om deel uit te maken van de visiegroep inwoners. Wees open en maak deze gegevens openbaar.

Pag. 18, Uitvoering visie

Leg uit wat de Omgevingsvisie is (incl. Omgevingswet)

Pag. 21, Bijlage 2

Graag vermelding van aantallen deelnemers aan bijeenkomsten in januari/februari 2018

Tot slot:

Wij pleiten voor een jaarlijkse evaluatie van de voortgang bij de uitvoering van de Visie en bespreking daarvan in de Gemeenteraad, naar analogie van de jaarlijkse 'Gehaktdag', de verantwoording van het kabinet aan de Tweede Kamer. En dan niet op de manier zoals in de Concept-visie op pag. 23: "Een opsomming van alle activiteiten die de afgelopen jaren in Ouder-Amstel zijn uitgevoerd zou voor deze visie te ver voeren". Zo lusten wij er nog wel een. Door een jaarlijkse verantwoording wordt, hopen wij, voorkomen dat de Visie niet verder komt dan de status van nobel streven of goed voornemen.

WCE

2019 0215